

Peterburi Teatajas 1911 ilmunud kirjutis. Pastorite ahnus. Üleskutse, et kogudused ise oma õiguste eest seisaksid. Digiteeris A. Aule, kirjaviis muutmata.

Peterburi Teataja (nr. 59), 3. august 1911, lk. 1

Asunduste kiriku asja korraldamisest.

Niisama heasti nagu kodumaal nii on ka asundustes väga mitmel pool huvi kiriku vastu langenud. Kirikule on ainult wanemad inimesed truuks jäänud, kuna nooremad temale suuremalt jaolt selga pöörawad, ehk kui nad ka ennast kirikus näitawad, siis mitte jutluse kuulamise otstarbel, waid rohkem moodi pärast, et ennast näidata ja teisi waadata. Kiriku juures saawad ju ligemalt ja kaugemalt inimesed üksteisega kokku, kuuldakse mõnesuguseid uudiseid jne., kirik jääb kokkusaamise kohaks. Kuid ka wanemadki inimesed on mitmes asunduses kiriku vastu lugupidamist vähendanud ehk nad muidu küll usklikud ja jumalakartlikud on. Mis neid peaasjalikult kirikust eemale tõukab, on see, et kirik oma majanduslistes nõudmistes päris täitmata on ja oma üleliigsete nõudmistega asunikkusi ära tüütab. Mammona ahnus, mis hingekarjaste juures sagedasti päris halasti nähtawale tuleb, tõukab nende karjalambaid neist eemale ja wõtab nende jutlustelt, milles nad wenna armastust, alandlikku meelt ja wähega rahulolemist ülendawad, kõik mõju ära. Asunikud waatawad imestanult pealt, kuidas seesama õpetaja, kes kantsli pealt selle waranduse vastu, mida koi ja rooste sööb ja wargad läbi kaewawad, sõda peab, enne kirikusse minemist täitmatalt oma maksude pärast tülitseb ja ka mõnikord nii kaugele läheb. et waest inimest, kellel armulaua jaoks tarwiline raha puudub, tagasi saadab.

Kuid weel kaugemale lähewad siin mõned hingekarjased. Tuleb isegi seda ette, et koguduse rahaga, mis õpetaja kätte hoida antud, mitte kõige korralikult ümber ei käida. Ühe Peterburi külje all olewa Eesti koguduse õpetaja pani minewal aastal 600 rubla koguduse raha, mis kogudus aastate wiisi leirimaha ehitamiseks korjanud, *oma nime peale* hoiukassasse, just nagu oleks see tema era-raha, aga mitte koguduse oma olema. Alles mõne agarama wöörmündri ägedal pealekäimisel pidi ta raha koguduse nime peale ümber kirjutama. Kui juba sarnaste asjade eest, mida Nuhtluse seadus raske karistusega ähwardab, tagasi ei kohkuta, siis wõib arwata, et vähemate asjadega seda kergemini walmis saadakse.

Et õpetajad asundustes sagedasti ilma kontrollita toimetawad, seda tuleb osalt ka koguduse liikmete hooletuse arwesse panna. Waadatakse asja ükskõikselt pealt, ega wõeta asja korraldamist käsile. Kirikuwanemateks wõi wöörmündriteks on suuremalt jaolt sarnased wanakesed walitud, kes ristis kätega õpetaja ettepanekuid ja tegusi heaks kiidawad, kuid selle peale, et wanade wöörmündrite asemele ka kord aeg oleks uusi walida, ei mõtle keegi. Niisama tardunud nagu kiriku sisemine elu, on ka tema majandusliste asjade korraldamine: kõik on siin õpetaja kätte ustud.

Ew. Lutheruse usu kiriku-seadus (Seaduste Kogu XI. anne, I. ja II. raamat) § 748 ütleb selgel sõnal, et Peterburi kubermangus Lutheruse usu kirikuwanemad ainult *kolme* aasta peale walitakse. Pangu Peterburi kubermangu asunikud seda tähele ja tarwitagu nad ka kiriku juures oma õigust, mida seadus neile otsekohe annab. On ka laiemael hulkadel huwitus kiriku wastu langedud, siis ärgu need, kes kirikule weel truuks jäänud, kõiki kiriku asjade juhtimisi ainuüksi õpetaja kätte uskugu. Waid teraselt tuleb iga asja tähele panna, ja kus õiglusetus nähtawale tuleb, sellele takistusi püüda teha.

Koolide poolest on paljud meie asundused waesed lapse, nende jaoks jätkub ainult kopikaid, kuna kirik rublad ära neelab. Ometigi peaks hariduseasi just üks esimestest olema, mille peale asunikkudel mõelda tuleks. Mitte kirik ei ole see, mis meid elus edasi aitab, waid haridus ja teadus, ilma nendeta kobame nagu eksijad pimedas ringi. Las kirik saab oma osa, kuid ärgu olgu see osa mitte lõwi osa, kuna kool seal juures nende raasukestega peab leppima, mis kirikust järele jäänud.

Minewal aastal, Eesti asunikkude-päewal, soowitasiwad koosolejad soojalt, et asunikud kirikuõpetaja maksude korraldamise oma kätte wõtaksiwad, kuid tänini ei ole kuulda, et kusagilgi midagi sellesarnast ära oleks tehtud. Suurt siin ju muidugi äkitselt teha ei saagi, kuid mõnda wõiks siiski ikka. Ja see, mida kõige pealt teha wõiks ja teha tuleks, on, mis meie juba ülemal nimetasime, et asunikud oma asemikkude kaudu kiriku majandusliku külje korraldamisest elawamalt osa wõtaksiwad ja õpetajate omawõimule takistusi teeksiwad. Kogudus ei ole ju ometi mitte sellepärast, et ühele inimesele, keda õpetajaks nimetatakse, heaks söögimaaks olla, waid kogudusel on ka omad huwid mida ta kaitsema peab. Ja just oma huwide kaitsemiseks tulebki kogudusel arukaid ja terasemaid mehi kirikuwanemateks walida, kes mitte üksipäini õpetaja eest uksi lahti ei tee, waid ka koguduse kasude eest wälja astuwad.